

TIIVISTELMÄ

AIKA

TOIMIA!

**MITEN POLITIIKKA VOI VAHVISTAA (ALAKOHTAISIA)
TYÖEHTOSOPIMUSNEUVOTTELUJA EUROOPASSAI**

Stan De Spiegelaere

UNI Europa – The European Services Workers Union

Rue Joseph II, 40 | 1000 Bryssel | Belgia | Puh: +32 2 234 5656 | www.uni-europa.org

Euroopan unionin rahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat kuitenkin vain kirjoittajan (kirjoittajien) omia eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin näkemyksiä ja mielipiteitä. Euroopan unioni tai tuen myöntävä viranomainen eivät voi olla vastuussa niistä

TIIVISTELMÄ

EU:n vähimmäispalkkadiirektiivi tarjoaa eurooppalaiselle ammattiyhdistysliikkeelle historiallisen tilaisuuden rakentaa voimansa uudelleen vahvistamalla työehtosopimusneuvotteluja. Kaikki Euroopan maat ovat nyt velvollisia suojelemaan ja edistämään työehtosopimusneuvotteluja, ja jos työehtosopimusneuvottelujen kattavuus on alle 80 prosenttia, EU:n jäsenvaltioiden on laadittava ja pantava täytäntöön kansalliset toimintasuunnitelmat kattavuuden lisäämiseksi.

Tämä raportti perustuu 20 kansallisen asiantuntijan raportteihin, ja sen tavoitteena on tukea Euroopan ammattiliittoja niiden pyrkiessä hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla kansallisia toimintasuunnitelmia tarjoamalla yksityiskohtaisen katsauksen erilaisiin ideoihin, joilla työehtosopimusneuvottelujen kattavuutta voitaisiin lisätä. Tämä raportti ei ole tyhjentävä tai lopullinen, eikä se heijasta UNI Europan, asiantuntijoiden tai UNI Europan jäsenjärjestöjen kantaa. Se on vain luettelo ideoista, jotka saattavat olla (tai eivät ehkä ole) toivottavia tai tehokkaita erilaisissa työmarkkinasuhteiden tilanteissa.

Ajatukset on jäsennetty viiden tärkeimmän toiminta-alueen ympärille:

Ensinnäkin monissa ajatuksissa viitataan tarpeeseen **vahvistaa ammattiliittojen neuvottelukykyä**. Tämä voitaisiin toteuttaa poistamalla nykyiset esteet ammattiyhdistysten järjestäytymiseltä ja suojelemalla työntekijöitä ammattiyhdistyksen vastaisilta käytännöiltä. Seuraavaksi

voitaisiin kannustaa ammattiyhdistysten jäsenyyttä rajoittamalla ammattiyhdistykseen liittymisen kustannuksia verovapautuksilla tai veronpalautuksilla, ottamalla käyttöön Gentin kaltaisia rakenteita, antamalla ammattiyhdistysten käyttöön työntekijöitä, tiloja ja resursseja ammattiyhdistysedustusta varten tai antamalla suoraa tukea (alakohtaisille) ammattiyhdistyksille valmiuksien kehittämiseksi. Muita ehdotuksia ovat muun muassa vain ammattiliittoon kuuluvien etuuksien käyttöönotto, solidaarisuusmaksujen tai jopa pakollisen ammattiliiton jäsenyyden järjestelmien käyttöönotto sekä yleinen tarve säännellä työmarkkinoita uudelleen epävarmojen työsuhteiden välttämiseksi.

Toisessa osassa keskitytään **työnantajiin** ja korostetaan halukkaiden ja kyvykkäiden työnantajien merkitystä tehokkaille työehtosopimusneuvotteluille sekä julkisen politiikan roolia tässä suhteessa. Mahdollistavilla politiikoilla puututaan siihen, että työnantajajärjestöillä ei useinkaan ole valtuuksia käydä neuvotteluja ja että alakohtaisista määritelmistä johtuva neuvottelujen pirstaloituminen on haaste usean työnantajan järjestelmissä. Muissa, enemmän mahdollisuuksia tarjoavissa toimintalinjoissa joidenkin yritysetuuksien (esim. verohyvytykset, koulutus, pääsy tuettuun työhön) ehdoksi asetetaan työehtosopimusneuvottelujen käyminen. Pakottavampia poliittisia ehdotuksia ovat muun muassa pakollinen jäsenyys työnantajajärjestöissä, joilla on neuvotteluvaltuudet.

Kolmanneksi, julkisella politiikalla on tärkeä tehtävä **tehokkaiden työehtosopimusneuvottelujen edistämisessä**. Tällaisissa politiikoissa voidaan keskittyä varmistamaan tarkkojen ja täydellisten tietojen saatavuus, ehdottaa työnantajia koskevia tiedotusvaatimuksia ja korostaa vilpittömän mielen mukaisia neuvottelusääntöjä sekä antaa suosituksia oikeudenmukaisia neuvottelukäytäntöjä koskevien peruskirjojen laatimista varten. Lakkolainsäädäntöä pidetään ratkaisevan tärkeänä neuvottelujen onnistumisen kannalta, ja lakkoasetusten uudistamista vaaditaan. Kannustimiin perustuvaan politiikkaan kuuluvat neuvotteluinfrastruktuurin suunnittelu, taloudellinen tuki neuvotteluille ja sovittelun tukeminen. Myös tässä tapauksessa politiikka voi asettaa joidenkin etuuksien ehdoksi työehtosopimukset sekä kohdistaa poliittista painetta alakohtaisten neuvottelujen edistämiseksi. Pakkokeinoja ovat muun muassa pakolliset neuvottelujärjestelmät, pakollinen sovittelu, välimiesmenettely ja alakohtaisten normien asettaminen hallituksen sääntelyllä, jos neuvottelut epäonnistuvat. Näillä politiikoilla pyritään helpottamaan, kannustamaan ja tarvittaessa valvomaan työehtosopimusneuvotteluprosessia oikeudenmukaisten ja onnistuneiden tulosten varmistamiseksi.

Neljänneksi työehtosopimusneuvotteluja voidaan edistää varmistamalla, että **työehtosopimukset ovat tehokkaita sääntelyvälineitä**. Niiden merkityksen lisäämiseksi voidaan julkisessa politiikassa käyttää useita strategioita. Poliitikassa voitaisiin esimerkiksi selventää alakohtaisten sopimusten oikeudellista asemaa ja vaatimuksia, varmistaa suotuisuusperiaate ja luoda selkeä normihierarkia. Työehtosopimusten soveltamisalan laajentaminen on erittäin tärkeä tekijä työehtosopimusten kattavuuden lisäämisessä. Ehdotuksia ovat muun muassa hallinnollisen

ja poliittisen harkintavallan rajoittaminen, pidennysten tekeminen automaattisiksi ja laadullisten kriteerien huomioon ottaminen. Muita toimenpiteitä ovat opt-out-lausekkeiden käytön rajoittaminen, vapaaehtoisten peruskirjojen luominen alueille, joilla ei ole selkeää lainsäädäntöä usean työnantajan välisistä sopimuksista, ja julkisten hankintojen käyttäminen alakohtaisten neuvottelujen kannustamiseen. Sitovampiin toimenpiteisiin kuuluu sopimusten täytäntöönpanokelpoisuuden parantaminen erikoistuneiden työtuomioistuinten kautta, yleisen täytäntöönpanon parantaminen ja sosiaalitarkastuspalvelujen käyttäminen sääntöjen noudattamisen valvomiseksi.

Viimeisessä osassa keskitytään **kulttuurin** merkitykseen, sillä (alakohtaisten) työehtosopimusneuvottelujen kulttuurinen hyväksyntä on ratkaisevassa asemassa niiden yleistymisen kannalta. Poliittiset päättäjät voivat vaikuttaa tähän kulttuurinäkemykseen eri keinoin, kuten luomalla seurantamekanismeja, joilla seurataan työehtosopimusneuvottelujen laajuutta ja sisältöä, varmistamalla kaksi- tai kolmikantaiset rakenteet valvontaelimille ja rahoittamalla työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja työehtosopimusneuvotteluja koskevaa tutkimusta. Koulutus vaikuttaa myös osaltaan kulttuuristen asenteiden muokkaamiseen, ja sosiaalista vuoropuhelua voidaan lisätä julkisen koulutusjärjestelmän ja liikkeenjohdon kurssien avulla. Julkiset kampanjat työehtosopimusneuvottelujen eduista, joihin osallistuu muita kuin perinteisiä toimijoita, kuten kansalaisjärjestöjä, toimittajia ja aktivisteja, voivat myös edistää myönteistä kulttuuria hyvien työolojen ja työehtosopimusoikeuksien ympärillä.

UAI global
union
europa

Euroopan unionin rahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat kuitenkin vain kirjoittajan (kirjoittajien) omia eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin näkemyksiä ja mielipiteitä. Euroopan unioni tai tuen myöntävä viranomainen eivät voi olla vastuussa niistä